

amigues seves, encara vives, el recorden sencer). Encara més tard (agost del 55) m'escriví Giner, que sembla que *albixeres* s'usa també a Parcent (N. de Tàrbena i bastant a llevant de Castalla). Jo mateix vaig assegurar-me encara més, en fer a Castalla l'enquesta onomàstica el 1963, preguntant a gent estranya a la família d'En Valor (que ja no hi vivia), i em tornaren a parlar de la processó i vaig sentir amb orelles pròpies la pron. *aném a gwanár lez albixeres!*, definida «anem a donar a la M. de Déu la bona nova de la resurrecció de Jesús, el dia de Pasqua». En resum, doncs, el mot ha anat antiquant-se en terra valenciana, i fins allà baix, però n'ha quedat memòria en diversos pobles enllà de Benicadell-Mariola.

Hi hagué algunes variants en català antic, la més coneguda *albixena*. Un doc. reial de 1285 encarrega que donin «150 sous pro *albixena* adventus principis» (nota de Coll i A. a l'ed. de Desclot, *NCl.* v, 160); «era elet un bisbe; e cor era confermat per l'apostoli, aquel scuder anava fer *albixena* al capítol e als parents d'aquel bisbe», Lluïl (*Blanq.*, *NCl.* i, 227.11, id. en la gran edició, *BDLC* ix, 122; si bé el text de València ho canvia en *demanar les albixeres*). Ara bé, aquesta variant s'explica només amb l'accentuació esdrúixola, per un canvi com el de *jässena* < *jässera*; *tòfona*, *tòfena* < *tòfera*; *almàguena* < *almàguera* 'mangra'.

D'altra banda hi ha formes derivades o repercutides amb *i* posttònica. En altres mss. de Jaume I i Muntaner tenim la forma més general *albixeres* ³⁰ (*AlcM*), però *albaixinia* 'recompensa per bona notícia' figura en l'ed. Casacuberta de Muntaner, cap. 133 (iv, 45.28); i en el cap. 182 de Jaume I *albexenia* figura en el ms. H, de 1343 (Casac. iii, 106.3f.). Força més tard encara «a 17 de Janer 1526, havent scrit lo rey de son casament a la Princesa de Portugal, deliberearen donar al correu qui portà la carta, per *albaxinies* o strenes, 12 lliures» en les Rúbriques de Bruniquer (i, 266). Careta (*Dicc. Barbr.*, s. v. *albricias*) cita *albexiries* en un doc. de Barcelona de 1492.

AlcM, tot rectificant les dades d'*AlcM*, i tot admetent que sembla haver estat proparoxíton, hi fa la reserva «encara que les variants *albaxinies* i *albexenia* semblen més tost indicar una accentuació paroxítona»; no nego que això recorda *albergina* > *alberginia*, però és clar que Moll no es mou en terreny gens segur, i em sembla que més aviat és imprudent de posar accent gràfic a aquelles variants, per a les quals sí que no hi ha cap indicati ni mitjà de saber on s'accentuaven: igual podrien ser derivats en *-ia* a la manera d'*alegria* al costat de *alegre*, sinònim seu amb el paper d'abstracte (*noves de gran alegre* es deia abans); o bé pogué haver-hi contaminació d'algun quasi-sinònim o hi hagué verament repercussió a la manera d'*alberginia*, sigui espontània o amb influència de mots com *alleluia*, i amb un desenrotllament com el de *cantària*, *boscària*, o port. *lezíria* < *algezira*, o el mateix cast. *albricias* de *albricas*; però ¿per què aquest fenomen anòmal no pogué produir-se també en *albixena* > *albixenia*? I sigui que això restés així ⁶⁰

o que ulteriorment hi hagués pas a *albixenia*, en tot cas res d'això no ens dóna cap indicati que condueixi a l'accentuació de la forma primitiva.

Resumeixo ara la informació referent a les formes de les altres llengües romàniques, per a les quals podem refiar-nos que hom ho complementi consultant directament el *DCEC* i, 90-91. El cast. *albricias*, que ja apareix des del *Cid* i Berceo, fou de primer *albricas* i més primitivament *albrica*, valuosa i il·lustradora forma primitiva que trobem encara en textos moriscos (*Recontamiento de Alixandre*, S. xvi, *RHis.* lxxvii, 589), que dóna la clau de l'explicació de la forma castellana: apareixent immediatament davant la *r*, la *ʃ* es despalatalitzà, llavors es traslladà la *r*, i coincidint *albrica* amb els abstractes en *-ITIA*, això conduí en certs casos a formes en *-ces* (= *-ITIES*, port. dial. *alvices*, en el Zifar *albrizes*). En portuguès i parlars l·lindants no manquen algunes formes quasi iguals a la catalana: trasm. *albixaras*, *albixeres* (*RLus.* xiii, 111), mirand. *albxaras*, *albxulas* (Leite, *Est. de Phil. Mir.* i, 461), però la forma dominant portuguesa *alviçaras*, *alvicerar*, denota que hagué d'haver-hi *ʃr* originari, que en part sofria l'alteració consonàntica del mateix tipus que el cast., i en part no, però que sempre normalitzà la pronúncia d'aquest grup de consonants difícil intercalant-hi una vocal intermèdia secundària; si fem convergir vers un origen únic les formes de les tres llengües, ens remuntem, doncs, a una base única *bīšra*.

Ho confirma encara el fet que en altres bandes una *t* intercalada trenca el grup: *alvistra* en el ms. lleonès de l'*Alexandre* (1603, 2489), *alvistra* en la *Guerra de Navarra* (poema occità del S. xiii, escrit cap a Tolosa), i d'ací, per una banda, el bearn. *aubriste*,³ i per l'altra el basc *albiriste*, *albista* (biscaí per a «notícia» segons Azkue, junt amb *albiriste* «objeto que se da a quien trae una buena nueva»), però el biscaí Domingo Agirre usa sempre *albiste* en *Auñemendiko Lorea*.

Pel que fa a l'àrab *bīšrā*, és veritat que no figura, que jo sàpiga, en els diccionaris: Lane (208) i Freytag (i, 124b) només porten les formes *bušrā*, *bušāra*, *bašr*, *bušr* i *bišāra*, documentades des dels lexicons orientals més antics, i que aquell defineix alhora com a «joyful annunciation», «joyful or glad tidings», «good news» però també «a gift to him who announces a joyful event». Tanmateix el fet que en tants textos àrabs manqui tota vocalització en síl·labes de la forma de la inicial d'aquest mot, fa que en realitat ignorem si, així com hi ha *bišāra* junt amb *bušāra*, no hi hagué també *bīšra* al costat de *bušra*.

En realitat sembla que és aquesta última forma (deixant com a incògnita la seva vocal) la que els àrabs consideren la bàsica en el mot, puix que amb ella encapçala Lane el seu article. En els glossaris hispànics trobem *būšrā* (en el de Seybold, 167), *būšrā* en el nostre *RMa.* (494) o bé *bušāra* (ib. 37; *PALc.*); de *bišāra* no conec altre testimoni que la rima amb *Wādahīğāra* 'Guadalajara' en una *ḥarğa* de Judà el Levita, c. 1110 (cita de MzPi., *Orig.*, p. 430; *Esp. y su Hist.* i, 703;